

AMERIKA

INLEDNING

På den amerikanska kontinenten fortsatte det antifackliga våldet med mord, kidnappningar, dödshot, överfall och razzior i lokaler. Innan löntagarna hinner etablera fackföreningar sparkar arbetsgivarna som regel ledarna eller flyttar dem till andra arbetsuppgifter. I länder som Brasilien, Chile, Honduras, Mexico, Paraguay och Peru förekom det fall med överdriven användning av polisvåld mot demonstrationer och protestmarscher, med sårade och ibland döda som följd. I Argentina ledde polisens brutala våld i Neuquén den 4 april till Carlos Fuentealbas död. Han deltog fredligt i en demonstration. I Chile avled skogsarbetaren Rodrigo Alexis Cisternas den 3 maj då han under en strejk blev svårt misshandlad av polisen.

Det allra farligaste landet för fackligt aktiva är fortfarande Colombia, där 39 fackligt aktiva mördades. Även om färre mördades än under år 2006, ökade andra former av våld. Antalet mordförsök fördubblades och bortföranden under tvång, olagliga razzior, godtyckliga gripanden och hot ökade likaså. De allra flesta övergreppen begicks mot människor som arbetade i jordbruket, utbildningsväsendet och vården.

En annan förbrytare var Guatemala, där Pedro Zamora, generalsekretare för hamnarbetarfacket i hamnen Quetzal (STEPQ), blev mördad den 15 januari. Han hade lett en kampanj för att få fram ledningens privatiseringsplaner och protesterat mot de många kränkningarna av fackliga rättigheter, inklusive osakligt avskedande av nio anställda. I februari, och sedan en internationell delegation från ITF-IFS besökt landet, fick de nio tillbaka sina jobb. Mordet på Pedro Zamora förblev ouppklarat trots en omfattande internationell kampanj.

I Brasilien mördades Aparecido Galvão, ordföranden för byggnadsarbetarfacket i Salto, i oktober. Han hade kritiserat byggföretagen för att de anställda tvingades arbeta under osäkra förhållanden. I Monterrey, Mexico, mördades Santiago Cruz från Farm Labour Organising Committee (FLOC) i april. Kommittén tillhör centralorganisationen AFL-CIO i USA och försvarar mexikanska daglönare som arbetar i North Carolina. Den 12 augusti sköts gruvarbetaren Reynaldo Hernández González till döds i Nacozari, Sonora.

På bananplantagerna fortsatte det antifackliga förtrycket att blomstra. I Guatemala mördades Marco Tulio Ramírez Portela från bananarbetarfacket i Izabal (SITRABI) den 23 september. SITRABI hade klagat på att motorcyklister nattetid körde runt bananplantager som ägs av BANDEGUA, ett dotterbolag till multinationella DEL MONTE FRESH, och sköt med grovkalibriga vapen utan att företagets säkerhetsvakter ingrep. Liknande hotelser drabbade bananarbetarfacket SITRABANSUR på plantagen Olga María, som arbetar för Empresa Frutera Internacional S.A. och levererar bananer till Chiquita Brand. Tolv fackliga ledare greps olagligen på plantagens kontor samma dag som fackföreningen ansökte om registrering. I Ecuador framhöll fackföreningarna än en gång de förskräckliga arbetsvillkor som arbetarna på bananplantagerna har; ett klagomål som tagits upp under flera år.

I Honduras fick arbetarna på Chiquita Brand företaget att ge med sig på flera punkter i december, efter en strejk som fackföreningen på Tela Railroad Company (SITRATERCO) genomfört i protest mot orättvisa avskedanden av bl.a. organisationssekreteraren Porfirio Leiva. Det avtal man slöt var tillfredsställande; Chiquita Brand återinsatte Leiva på hans jobb och gick med på att utreda avskedandena och fackföreningens andra krav.

I många länder låter arbetsmarknadsministerierna bli att upprätthålla lagarna och de fackliga rättigheterna. I Costa Rica kritiserade personalföreningen på arbetsmarknadsministeriet sin arbetsgivare för att den hindrat kollektiva förhandlingar och rätten till facklig representation. I USA har "kriget mot terrorismen" använts som förevändning för att kraftigt minska statsanställdas fackliga rättigheter.

Strejkrätten har varit kraftigt begränsad i regionen. Lagarnas skydd för rätten till kollektiva förhandlingar är fortfarande otillräckligt och har dessutom urholkats av att sociala protester kriminaliserats. Andra strategier för att underminera facklig organisering har varit användningen av kooperativ för förenat arbete (Cooperativas de trabajo asociado) och kollektiva "pakter" i Colombia, skyddskontrakt i Mexico och "solidaristaföreningar" i Centralamerika och Ecuador. I El Salvador förkunnade författningsdomstolen att ILO:s konventioner 87 och 98 om föreningsfrihet och rätt till kollektiva förhandlingar, som landet ratificerat år 2006, strider mot grundlagen.

I Haiti gjordes inga som helst framsteg i fråga om föreningsfriheten. Kollektiva förhandlingar förekom praktiskt taget inte alls, på grund av våldet som förvärras av rekordhög arbetslöshet och statens tysta samarbete med arbetsgivarna när dessa inte tvingas följa lagen. I Costa Rica svarade president Oscar Arias regering på de växande protesterna mot regeringspolitiken och det internationella försvaret av löntagarnas rättigheter genom att förfölja facken. I stället för att skydda de fackliga rättigheterna anslöt sig arbetsmarknadsministeriet till förföljelserna.

Åtgärderna för att urholka de fackliga rättigheterna i Peru förvärrades av fortsatta kränkningar av rätten till organisering, föreningsfrihet och kollektiva förhandlingar. Detta visade sig i form av trakasserier av organiserade arbetare och även genom selektiva och massiva avskedanden. I Dominikanska republiken finns det nu fler arbetare inom den informella sektorn än inom den formella. På så sätt hindras över

hälften av arbetskraften från att gå med i facket.

I sammansättningsfabrikerna (maquilas) och frizonerna har fackliga rättigheter fortsatt att försämrats. I Honduras har textilföretagen tillämpat antifacklig politik och det är fortfarande omöjligt att bilda fackföreningar. I Nicaragua förekommer fortfarande de värsta kränkningarna i frizonerna och arbetsgivarna är fortsatt fientliga mot fackföreningar, trots att den nya arbetsmarknadsministern varnat dem och sagt att de är skyldiga att respektera löntagarnas rättigheter och att företag som hindrat bildandet av fackföreningar kommer att inspekteras.

I Karibien är situationen lika dålig som i övriga Latinamerika; föreningsfriheten och rätten till kollektiva förhandlingar är svaga. Här förekom fortsatta restriktioner för strejker, regerings- och arbetsgivarinblandning för att stoppa strejker och arbetsgivarna använde antifackliga strategier för att begränsa organiseringen av fackföreningar. När lärarna i Trinidad och Tobago strejkade hotade arbetsmarknadsministeriet dem med rättsliga åtgärder. Arbetsgivarna i Belize tog till antifackliga taktiker på bananplantagerna och i sammansättningsfabrikerna. I Barbados hävdade företag att kollektivavtal inte krävdes i lag och på Jamaica har aluminiumraffinaderiet JAMALCO:s motstånd mot bildandet av en fackförening nu varat i två år.

COLOMBIA

FOLKMÄNGD: 45 milj. / HUVUDSTAD: Bogotá / GRUNDLÄGGANDE ILO-KONVENTIONER SOM RATIFICERATS: 29 - 87 - 98 - 100 - 105 - 111 - 138

■ Med 39 mord under år 2007 fortsatte Colombia att vara världens farligaste land för fackligt engagerade. Även om antalet mord var färre än tidigare år, ökade andra former av våld. Antalet mordförsök dubblerades och liksom antalet tvångsflyttningar, kidnappningar och godtyckliga gripanden och mängden hotelser förblev oförändrad. Det bör framhållas att morderna och döds-hotet också riktat sig till familjemedlemmar, inte bara för att hindra facklig verksamhet utan också för att begränsa antalet övergrepp som registreras som angrepp på fackföreningsmedlemmar. 76 procent av övergreppen begicks mot anställda i kommuner och servicesektorn samt inom utbildnings- och vårdsektorerna. Även om över 30 000 paramilitärer "demobiliserats" under de senaste tre åren, i ett kontroversiellt regeringsprogram, finns det övertygande bevis för att de fortsätter hota, mörda och föra bort fackligt aktiva, ibland i maskopi med säkerhetsstyrkorna. Trots ändringar i lagen om rättvisa och fred, som styr den s.k. demobiliseringen, finns det fortfarande oro för att den kan komma att utvidga straffriheten.

LAGSTIFTNINGEN

Föreningsfriheten är inskriven i författningen som en grundläggande rättighet. Arbetsmarknadslagstiftningen föreskriver automatiskt erkännande av alla fackliga organisationer som har minst 25 medlemmar och som gjort en enkel registrering. Enligt lag har organisationerna frihet att besluta om sina egna stadgar och aktiviteter. Bara en rättslig myndighet (inte ett regeringsorgan) kan suspendera en organisation eller dra in dess status som juridisk person. Det finns ändå många viktiga rättsliga hinder för fri utövning av fackliga rättigheter i Colombia.

Maskerade anställningsformer används ofta för att arbetsgivarna ska slippa facklig organisering och verksamhet. Olika typer av kontrakt, som "associerade arbetskooperativ" och service-, civil- eller kommersiella avtal, enligt vilka löntagarna inte får bilda eller gå med i fackföreningar, används för att maskera faktiska anställningar. Detta strider mot artikel 2 i ILO:s konvention 87 som säger att alla löntagare utan undantag ska ha rätt att bilda och gå med i fackföreningar.

Godtycklig vägran att registrera fackföreningar och nya fackliga regler om sammansättningen av en fackförenings styrelse beslutas av myndigheterna och förekommer ofta med motiveringar som inte finns uttryckligen formulerade i lagarna. Under år 2007 införde regeringen dekret nr 1651 för att påskynda registreringsprocessen, men ett av skälen för att avslå registrering är "att fackföreningen bildats för att trygga anställningar och inte för att garantera föreningsfriheten". ILO:s expertkommitté har förklarat att dessa godtyckliga befogenheter strider mot artikel 2 i konvention 87 och har bett regeringen att ändra föreskrifterna.

Begränsad strejkrätt

Den colombianska grundlagen erkänner alla löntagares rätt att strejka. Medlemmar av de väpnade styrkorna, polisen och personal i oombärliga offentliga tjänster (definierade i lag) är undantagna. På samma sätt anger grundlagen att de lagstiftande myndigheterna ska införa förordningar som styr strejkrätten. Detta har emellertid inte skett, och i praktiken gäller fortfarande lagar från mellan 1956 och 1990 som förbjuder strejk inom en mängd offentliga tjänster. Det handlar inte nödvändigtvis om "oombärliga" tjänster enligt ILO:s definition som säger att det bara är tjänster som, om de avbryts, skulle innebära att hela eller delar av befolkningens liv, säkerhet och hälsa hotas". I sin rapport till ILO från år 2007, om tillämpningen av konvention 87, bekräftade regeringen att definitionen av oombärliga tjänster i arbetsmarknadslagens paragraf 430.b strider mot konvention 87. ILO:s expertkommitté har rekommenderat regeringen att ta emot tekniskt stöd från ILO för att se till att ny lagstiftning behandlar dessa frågor på ett korrekt sätt.

Vidare förbjuder lagen att federationer och konfederationer utlyser strejk och Hälsovårdsministeriet (som ansvarar för uppföljning av förhållandena och den administrativa kontrollen av arbetsmarknadsrelationer) kan besluta om obligatorisk medling om en strejk pågår i över 60 dagar. Det strider mot ILO:s konvention 87 och rekommendationer från expertkommittén. År 2007 presenterades ett förslag till kongressen om ändring av arbetsmarknadslagens paragraf 448.4, för att tillåta parterna att själva komma överens om en mekanism för förlikning. Förslaget behöll emellertid möjligheten för en part att be Socialförsäkringsministeriet kalla samman en skiljenämnd för obligatorisk skiljedom för att göra slut på en strejk på ett sätt som strider mot konvention 87.

Fackligt förtroendevalda som går i en strejk som förklaras olaglig kan avskedas. De som deltar i en olaglig strejk kan också avskedas, om det gått sex månader sedan konflikten slutade.

Kollektiva förhandlingar – diskriminering i offentlig sektor

Colombiansk lagstiftning har infört paragrafer som diskriminerar rättigheterna i anställning och kollektiva förhandlingar för offentliganställda, genom att klassa dem som "officiella arbetare" (trabajadores oficiales) eller "statstjänstemän" (empleados públicos). De fackliga

organisationer som företräder offentliganställda får inte lägga fram krav eller teckna kollektivavtal, utan bara lämna över ”respektfulla framställningar”. Sådana framställningar får inte omfatta viktiga delar av relationerna i arbetslivet som löner, förmåner och anställningskontrakt.

I många år har ILO:s expertkommitté betonat vikten av att erkänna rätten till kollektiva förhandlingar för offentliganställda som inte arbetar med myndighetsutövning. I november 2005 beslutade Författningsdomstolen att offentliganställdas fackföreningar skulle ges tillgång till andra former för överenskommelser om arbetsvillkor, för att artikel 55 i grundlagen skulle uppfyllas. Hittills har inga nödvändiga lagar för att verkställa beslutet införts.

Arbetslivsreform

År 2004 reformerades arbetsmarknadslagarna utan något som helst samråd och utan social dialog. Resultatet blev längre arbetsdagar, sänkt övertidsersättning, neddragning av avgångsvederlag, ökad flexibilitet, begränsningar av rätten till kollektiva förhandlingar och förlust av förmåner man tidigare förhandlat sig till. Som exempel kan nämnas att kollektiva förhandlingar enligt den nya lagen inte kan gälla lärlingsanställningar. Enligt ILO-konventionerna bör kollektiva förhandlingar omfatta ”alla skriftliga avtal om arbetsvillkor och anställningsförhållanden”.

Godtyckliga befogenheter

Trots att resolution 1651 från år 2007 strider mot artikel 2 i ILO:s konvention 87 finns den kvar och ger vissa godtyckliga befogenheter.

Lag om rättvisa och fred

Den 22 juni 2005 antog kongressen lagen om rättvisa och fred (Ley de Justicia y Paz) som regeringen hävdade hade utformats för att främja försoning och bekämpa straffrihet. I juli 2006 fann Colombias författningsdomstol, landets högsta rättsliga instans, att många stycken i lagen stred mot författningen. De rättsliga ramarna för demobiliseringen är fortfarande bristfälliga.

Programmet är bara tillämpligt på de få medlemmar av de illegala väpnade styrkorna som är under utredning eller redan har dömts. Efter som straffriheten är så utbredd är majoriteten av paramilitärerna och gerillamedlemmarna inte föremål för någon som helst utredning.

Övergripping som begåtts av medlemmar av illegala väpnade grupper utreds av Allmänna åklagarämbetets avdelning för fred och rättvisa, medan säkerhetsstyrkornas kränkningar av de mänskliga rättigheterna hanteras av åklagarämbetets MR-avdelning. Det faktum att ärendena skiljs åt har urholkat utredningar som berör säkerhetsstyrkorna.

De stridandes möjligheter att lägga beslag på olagligen anskaffade tillgångar påverkar i hög grad offrens rätt till skadestånd.

Lagen om rättvisa och fred innehåller fortfarande inga föreskrifter som ska hindra tidigare stridande från att på nytt delta i konflikten.

Det bör också noteras att vissa av regeringens förslag hotar att avskaffa det skydd som offer för kränkningar av mänskliga rättigheter har haft och att försvaga det redan ineffektiva rättssystemet. Regeringen har, till exempel, föreslagit en betydande minskning av ”tutela” (domstolskydd), en rättslig åtgärd som ger akut skydd av grundlagsenliga rättigheter medan ett mål behandlas i domstol. Regeringen har föreslagit att författningsdomstolens jurisdiktion ska begränsas. Den domstolen har hittills varit en bastion när det gäller skyddet av löntagarnas rättigheter. Regeringen avbröt också plötsligt dialogen med den inter-institutionella kommissionen för främjande och skydd av löntagares mänskliga rättigheter.

Trepartsavtal tecknat hos ILO

Som en följd av de colombianska centralorganisationernas mångåriga arbete, med stöd av den internationella fackföreningsrörelsen, slöts ett trepartsavtal om föreningsfrihet och demokrati som undertecknades av ordförandena för de tre centralorganisationerna och arbetsgivarföreningen samt biträdande socialministern för Colombia den 1 juni 2006 på ILO:s huvudkontor i Genève, i samband med ILO-konferensen. Den viktigaste punkten i avtalet var att ett permanent ILO-kontor skulle öppnas i Colombia. Det skulle framför allt främja och skydda löntagarnas grundläggande rättigheter och i synnerhet rätten till liv, förenings- och yttrandefrihet och kollektiva förhandlingar och samtidigt säkerställa respekt för ILO:s policy. Efter omfattande nationella och internationella påtryckningar undertecknades trepartsöverenskommelsen som definierade ILO-representationens uppgifter i Colombia den 18 oktober och regeringen gick till slut med på att öppna kontoret den 23 november 2006. Kontoret inledde sitt arbete den 15 januari 2007.

RÄTTIGHETERNA I PRAKTIKEN OCH KRÄNKNINGAR ÅR 2007

Bakgrund

Trots att våldsstatistiken i viss mån förbättrats befinner Colombia sig fortfarande i en djup kris när det gäller mänskliga rättigheter. De väpnade styrkorna och deras paramilitära allierade fortsätter med sin strategi och slår ner på varje faktiskt eller antaget tecken på att civilbefolkningen stödjer gerillan. Terror och straffrihet är integrerade delar av den strategin: försvinnanden, tortyr, våld (sexuellt och annat)

mot kvinnor, dödshot och mord på civila används för att kapa alla reella eller påhittade band mellan befolkningen och gerillan. Det är mot denna bakgrund som fackföreningsmedlemmar ideligen klassas som samhällsomstörtande element. (President Uribe själv har offentligt anklagat landets fackföreningsrörelse för att stödja FARC). Som en följd av detta kränks de fackliga rättigheterna. Övergripen sammanfaller ofta med konflikter på arbetsplatserna eller förhandlingar om arbetsvillkor.

Det nuvarande skyddsprogrammet för fackföreningsmedlemmar omfattar livvakter, skottsäkra bilar och mobiltelefoner. Åtgärderna är emellertid klart otillräckliga eftersom siffrorna över kränkningar av fackliga rättigheter i Colombia fortsätter att vara oroväckande höga.

Straffrihet

I sin rapport från den 20 december 2007 noterade Allmänna åklagarämbetet att de 1 244 fallen av kränkningar av fackligt aktiva (som ingår i fall 1787 hos ILO) befann sig i följande stadier av handläggning:

727 fall i preliminärt skede; inga misstänkta hade identifieras.

117 fall under utredning nu eller inom kort; misstänkta identifierade.

5 fall hade avskrivits utan att någon misstänkt kunnat identifieras; utredningarna lades därför ner.

De 395 återstående fallen hade fördelats på utredare men ytterligare information om vilket stadium de befann sig i saknades.

Av de 2 557 fall av antifackligt våld som registrerats av den fackliga skolan Escuela Nacional Sindical under perioden 1986 - januari 2008 har bara 87 lett till fällande dom. Det innebär en straffrihet på 96,7 procent. Om detta fortsätter i samma takt kommer det att ta över 30 år för domstolarna att avgöra alla fall.

Än mer oroande är att de tilltalade i dessa fall rättfärdigar sina handlingar genom att, utan bevis, hävda att offren hade band till olagliga väpnade grupper. I många fall godtar domstolarna dessa obevisade påståenden, diskvalificerar målsäganden och utesluter antifackliga motiv för brotten. På samma sätt koncentrerar brottsutredarna sig i många fall på offrens bakgrund i stället för på förövarens motiv. Följden blir att fakta sällan klarläggs och att de ansvariga inte identifieras. När det gäller brott mot kvinnor utgör ifrågasättandet och rekonstruktionen av brotten ofta ytterligare förödmjukelser. När fall analyseras utan att hänsyn tas till faktorer som ökningen av paramilitär verksamhet i olika regioner i landet, statens hemliga godkännande av många kränkningar eller våld mot samma offer begånget av olika aktörer, snedvrids utredningarna och de hindras från att nå resultat.

Operation Draken

Som redovisats i 2006 års översikt fick kommunalarbetsförbundet SINTRAEMCALI i Cali information om en komplott som kallades "Operation Draken", utformad av ledningen för Calis kommunala bolag EMCALI. Syftet med den var att undanröja flera fackliga ledare som arbetade hos företaget, en medlem av representanthuset och andra MR-aktivister. Informationen som avslöjades visade att säkerhetsföretaget, som bildats av medlemmar av de väpnade styrkorna och anlits av bolaget för att destabilisera fackföreningen, hade samlat information om fackföreningsledarnas privatliv, inklusive de skyddssystem de använde, vilka livvakter de hade, registreringsnumren på deras fordon, etc. Det fanns tecken på att denna personliga information kommit från medlemmar av säkerhetstjänsten (Departamento Administrativo de Seguridad, DAS) som bl.a. har hand om skyddet för fackligt aktiva. SINTRAEMCALI anmälde ärendet till ILO. I rapport 348 från november 2007 uppmanade ILO:s kommitté för föreningsfrihet regeringen att inkomma med "kommentarer till påståendena om existensen av en komplott kallad "Operation Draken"[...], då regeringen tidigare hävdade att såväl allmänna åklagaren som myndigheten för medborgarnas rättigheter har påbörjat utredningar av dem".

Säkerhetstjänsten i maskopi med dödsskvadroner

I april avslöjade en utredning gjord av allmänna åklagaren att DAS hade som politik att i hemlighet bevaka och spana på legitim facklig verksamhet och i synnerhet på fackliga ledares aktiviteter. Bland nya bevis fanns det faktum att utredningar pågick av 22 fackföreningsledare och att en facklig rådgivare som särskilt pekats ut av den nationella underrättelsetjänsten (Dirección Nacional de Inteligencia). Sju av personerna på listan mördades sedan de identifierats av underrättelsetjänsten.

Kränkningar av samma aktörer och skilda händelser

Blomsterodlingarna har haft mycket dåligt rykte när det gäller löntagarnas rättigheter. Anställda hos exportföretaget BOCHICA CI i Ceja, Antioquia, bildade en företagsfackförening, (Unión General de Trabajadores de la Empresa Exportaciones BOCHICA CI) som anslöts till det nationella lantarbetsförbundet SINTRAINAGRO. I februari "inbjöd" polisen dem att inte organisera sig och visade en video på arbetsplatsen om mord på fackligt aktiva. Några dagar senare hotades de till livet på flygblad och graffiti undertecknade av den paramilitära gruppen "Águilas Negras del Oriente" (Österns svarta örnar). Samtidigt vägrade Socialförsäkringsministeriet att låta dem organisera sig, utan att ange någon rättslig grund för det beslutet.

Den 27 september blev Andrés Damián Florez Rodríguez kidnappad av tre män i en svart skåpbil. Han är son till José Domingo Florez som arbetar på Coca Colas buteljeringsanläggning i Santander och är en av ledarna för livsmedelsarbetarförbundet SINALTRAINAL. Andrés misshandlades och hotades. När han släpptes sade man till honom att "Tala om för din far att vi inte ger upp innan vi ser dem hackade i småbitar". Flera andra SINALTRAINAL-medlemmar hotades också till livet den 10 februari, 26 juli, 9 och 13 augusti samt 20 och 25 september.

Mord

Den 2 februari mördades Carmen Cecilia Santana Romaña, Hernán Correa Mirandas hustru. Hennes man är förste ordförande i centralorganisationen CUT. Hon arbetade på Finca Palmeras och var också facklig ledare och spelade en nyckelroll i SINTRAINAGRO:s förhandlingskommitté.

Den 28 februari mördades William Cabuyales Díaz, ordförande för lantarbetarfacket i Cabuyal, Sindicato de Agricultores del Cabuyal och medlem av den regionala styrelsen för FERTRASUCCOL, i Calis Siloé-distrikt.

Den 19 maj mördades Ana Silvia Melo de Rodríguez, grundare och tidigare ledare för livsmedelsarbetarfacket Sindicato Manuela Beltrán för arbetare som serverar mat och drycker på Plaza del Mercado i kvarteret San Francisco del Sur i Bogotá (SINDIMANUELA), anslutet till CGT.

Den 6 juni mördades Andrés Melán Cardona i Rionegro, Antioquia. Han var son till Hernando Melán Cardona, facklig ledare på Textiles Rionegro, ett dotterbolag till Coltejer där han förhandlade om kollektivavtal.

I juni mördades Julio César Gómez Cano, ledare för lärarförbundet i Antioquia, Asociación de Instructores de Antioquia (ADIDA).

Den 1 juli anfördes medlemmarna av fackföreningen för informella försäljare, Sindicato de Vendedores Informales Estacionarios de Santiago de Cali (SINTRAVIECALI) i Cali av inhyrda mördare på motorcyklar. Arnovis Ocoro Balanta dödades och María Evel Angulo sårades. Överfallet skedde mellan städerna Suárez och Morales i departementet Cauca.

Den 6 september mördades Augusto Ramírez Atehortúa, lärare på Institución la Inmaculada i Guarne.

Alberto Valencia Correa, samordnare på skolan las Palmas i Envigado och föreläsare på universitetet i Antioquia mördades den 12 september.

Den 19 september mördades Rosalino Palacios Mosquera, lärare i engelska och gymnastik på skolan Atanasio Girardot, i Robledo-distriktet i Bello, Antioquia. Vid samma tillfälle dödades också en av hennes bröder.

Den 7 oktober mördades Mercedes Consuelo Restrepo Campo, lärare på skolan Hernando Botero O'Byrne i Cartago, departementet Valle del Cauca. Hon hade arbetat som lärare i 30 år och under fyra år suttit i styrelsen för en lokalavdelning till lärarfacket i Valle, Sindicato Unico de Educadores del Valle (SUTEV) i Cartago där hon också var sekreterare för kvinno-, barn- och familjefrågor.

Den 2 november mördades Leonidas Silva Castro, ledare för en lärarorganisation, vid sitt hem i Prados del Norte-distriktet. Hon var ordförande för lokalavdelningen till lärarorganisationen Asociación Sindical de Institutores Nortesantandereanos (ASINORT) i Villacaró, norra Santander.

Giraldo Rey, ordförande för en lokalavdelning till det nationella förbundet för anställda inom frukt-, agroindustri, hotell- och turistnäringarna, Sindicato Nacional de Trabajadores de la Industria Frutera, Agroindustrial, Pecuaria, Hotelera y Turística del Grupo Empresarial Grajales (SINALTRAIFRUT), anslutet till CGT, mördades den 3 november i Toro, departementet del Valle.

Den 5 november mördades Jairo Giraldo Rey, ordförande för lokalavdelningen till SINALTRAIFRUT i Victoria, Valle del Cauca.

Den 22 november mördades José Jesús Marín Vargas, medlem av livsmedelsarbetarförbundet Sindicato Nacional de Trabajadores de la Industria de Alimentos (SINALTRAINAL) när han var på väg hem från fabriken "Comestibles La Rosa". Fabriken tillhör ett dotterbolag till Nestlé i Dosquebradas, Risaralda.

Kidnappningsförsök

Den 9 februari stoppades Alberto Pumarejo Arias, byggnadsarbetare, på stormarknaden MERCADEFUR i Bucaramanga när han hade slutat arbetet. Tre beväpnade män tvingade in honom i en bil och körde honom till utkanten av Bucaramanga. En av kidnapparna var en kvinna som identifierade sig som kommandant för FARC:s 24:e front. De sade till honom att han skulle dö om han vägrade samarbeta med dem och tvingade honom att säga att han tillhörde gerillan. Efteråt kördes han till distriktet Primero de Mayo, där han lyckades fly. Under resan

hade kidnapparna flera gånger hotat döda honom.

Gripanden

Den 26 april greps Teófilo Manuel Acuña Ribón, ordförande för federationen för jordbruks- och gruvarbetare, Federación Agrominera del Sur de Bolívar, av medlemmar av Nueva Granadas 5:e brigads luftvärnsbataljon i staden Santa Rosa i södra Bolívar.

Den 3 maj greps Ender Rolando Contreras García, samordnare för den interna revisionsavdelningen i elbolaget ENELAR i Arauca. Han var kassör i fackföreningen på företaget och vice ordförande för Arauca-avdelningen av den ständiga kommittén för försvar av mänskliga rättigheter. I slutet av oktober 2007 satt han fortfarande kvar i El Barne-fängelset. Han greps på falska anklagelser om utpressning, konspiration i syfte att begå brott och uppror, sedan han anmält en rad oegentligheter för landets vicepresident, MR-inspektören, allmänna åklagaren m.fl.

Mordförsök

Den 13 februari kl. 19.30 försökte några personer mörda Henry Alzate, anställd på Club Colombia i Cali och vice ordförande för Cali-avdelningen av livsmedels- och hotellarbetarfacket Sindicato Nacional de Trabajadores de la Industria Gastronómica, Hotelera y Similares de Colombia (HOGAR, som tillhör CGT). Händelsen inträffade på den sydöstra motorvägen i Cali och angreppet genomfördes av lejda mördare på snabba motorcyklar. Han fick skottsår i huvudet och vänster axel och fördes till sjukhuset El Rosario i Cali.

Razzior

Den 18 oktober genomfördes Oscar Garcías hem i Arauca av personer från allmänna åklagarens kontor och den tekniska utredningsenheten (CTI) med hjälp av medlemmar av rikspolisens. Oscar Garcia är ledare i lokalsamhället och i den fackliga konfederationen Unión Sindical Obrera (USO). Allmänna åklagaren sade att husrannsakan gjordes på grund av misstankar om att det fanns droger i huset och att det förekom knarkhandel. Inga droger påträffades.

Hotelser

Raúl Enrique Gómez Velasco, ordförande för den fria fackliga federationen Federación de Trabajadores Libres del Norte de Santander (FETRALNORTE), tredje viceordförande för statstjänstemannaförbundet Federación Nacional de Servidores Públicos (FENASER) och ordförande för offentliganställdas fackförening Sindicato de Empleados Públicos y Trabajadores Oficiales del Departamento Norte de Santander (SINDENORTE), fick en rad dödshot per telefon. Efter det senaste, den 12 juni, beslutade han sig för att lämna sitt hem i Cúcuta tillsammans med sin familj.

I februari skickade den paramilitära gruppen Águilas Negras också ett flygblad med dödshot till Javier Correa, Luis García och José Domingo Florez, tre ledare för livsmedelsarbetarfacket Sindicato Nacional de Trabajadores de la Industria de Alimentos (SINALTRAINAL) och anställda på Coca Cola anläggning i Santander. Flygbladet sade att de var "militära mål" och var undertecknat av "de demobiliserade styrkorna i Magdalena Medio".

I Bucaramanga sköts den 10 februari ett kuvert in under dörren till fackföreningen ASTDEMP:s kontor hos huvudkontoret för CUT i Santander. Kuvertet innehöll dödshot mot medlemmar av SINALTRAINAL som arbetade på Coca Colas buteljeringsanläggning i Bucaramanga.

I början av mars blev Jimmy Fernando Núñez Belalcázar, ledare för informella försäljares organisation, Sindicato de Trabajadores Vendedores Informales Estacionarios de Santiago de Cali (SINTRAVIECALI) och styrelsemedlem i FESTRALVA, anslutet till CTC, hotad till livet av en paramilitär grupp.

Den 21 september blev Rodolfo Vecino Acevedo, en USO-ledare, hotad till livet i ett brev från "Águilas Negras Unidas de Colombia", en paramilitär organisation. I september 2004 och mars 2005 hade försök gjorts att kidnappa hans barn och den 25 november 2007 gjordes ett mordförsök mot hans sambo som även hon fortsätter att hotas till livet.

På morgonen den 3 december kom ett flygblad till USO:s kontor i Villavivencio, med dödshot mot Héctor Yesid Vaca, medlem av den nationella styrelsen och Marcos Aarón Suárez, ordförande för USO:s avdelning i Meta. Flygbladet var undertecknat "Autodefensas Unidas del Casanare" (AUC), en paramilitär grupp.

Fackligt organiserade arbetare avskedade

Den 6 juli protesterade IFS mot de antifackliga metoder som använts mot fackföreningen på Brinks i Colombia, Sindicato Nacional de Trabajadores de Brink's de Colombia S.A. (SINTRABRINKS-CTC). Företaget straffade de anställda för att tvinga dem att lämna facket och skrämde andra från att gå med. Fackföreningsmedlemmarna utsattes för ekonomiska trakasserier; bara oorganiserade befordrades eller fick förmåner om de lovade att inte gå med i facket. Företaget inriktade sig också på enskilda fackliga ledare som avskedades, straffades eller förflyttades till sämre arbeten, och nekade dem till och med att utföra det arbete de anställdts för.

I augusti tillkännagavs att UNILEVER:s fabrik för skönhetsprodukter i Bogotá skulle stängas. Eftersom alla organiserade UNILEVER-anställda i Colombia fanns just på den fabriken, gjorde sig företaget enkelt av med all facklig närvaro på anläggningarna i landet. Fackföreningen SINTRA UNILEVER ANDINA försvann tillsammans med de 110 jobben. Alla andra UNILEVER-anställda i Colombia har anställts under speciella kontraktsformer, som exempelvis "Cooperativas de Trabajo Asociativo" och därför saknar de anställningsskydd och kan inte organisera sig.

Antifackliga metoder

Ledningen för MOLDES MEDELLIN, ANDES INTERNATIONAL TOOLING och ANDES CAST METALS FOUNDRY vägrar blankt att erkänna att förbundet för glasarbetare, (SINTRAVIDRICOL) finns, och att det har medlemmar bland de anställda. Den vägrar därmed att ta upp klagomål från de anställda trots att alla nödvändiga registreringspapper lämnats in till Socialförsäkringsministeriet. I stället fortsätter företagen att använda sig av bemanningsföretag för att tillsätta vakanser på företagen. Endast ett fåtal av de anställda har anställningskontrakt för längre perioder. Företagen lönediskriminerar också fackligt organiserad personal.

Våld mot demonstranter

Brytningen och transporten av kol i gruvorna Glencore A.G. och Drummond orsakar förskräckliga miljöföroreningar i städerna La Jagua de Ibérico och El Paso, i departementet César. Dessutom trakasseras den lokala befolkningen ständigt av företagens säkerhetsvakter. En fredlig protest mot förhållandena arrangerades den 9 februari och tillfartsvägarna till staden blockerades. Dagen därpå angrep kravallpolis de protesterande och dödade 42-åriga Manuel Celis Mendoza. Vid samma tillfälle blev 22-åriga Gabriel Enrique Gomez, 28-åriga Neger Robles och Jairo Díaz allvarligt skadade tillsammans med tre 13-åriga pojkar och en tvåmånaders bebis.

GUATEMALA

FOLKMÄNGD: 13,2 milj. / HUVUDSTAD: Guatemala / GRUNDLÄGGANDE ILO-KONVENTIONER SOM RATIFICERATS: 29 - 87 - 98 - 100 - 105 - 111 - 138 - 182

■ Det antifackliga våldet fortsätter att härja oförminskat i Guatemala, med mord, kidnappningar, angrepp och razzior mot fackliga lokaler och ledares hem. Den 15 januari mördades Pedro Zamora, STEPQ:s generalsekreterare. Marco Tulio Ramírez från fackförbundet SITRABI mördades i september och det förekom otaliga hotelser och trakasserier. När arbetare försökte bilda nya fackföreningar reagerade arbetsgivare i både privat och offentlig sektor med att avskeda eller förflytta ledarna. På bananplantagen Olga María försökte ledningen motverka fackföreningen med alla tänkbara medel.

■ LAGSTIFTNINGEN

Författningen och arbetsmarknadslagstiftningen garanterar löntagarnas föreningsfrihet och alla, även offentliganställda, har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar. Undantag görs emellertid för anställda inom säkerhetstjänstesektorn.

Löntagarna har rätt att förhandla kollektivt om den fackliga organisationen representerar över 25 procent av de anställda på företaget. ILO anser att det kravet är för högt. De fackliga organisationerna får ansluta sig till internationella konfederationer.

Lagstiftningen har skapat ett system med arbets- och välfärdsdomstolar som ska behandla kränkningar av arbetsmarknadslagarna och systemet gäller även för frizonerna.

Begränsningar

2001 års arbetsmarknadsreformer upphävde några restriktioner av löntagarnas rättigheter men andra finns kvar, som krav på att:

- – kandidater till fackliga uppdrag måste vara födda guatemalteker och anställda av företaget där fackföreningen verkar (artiklarna 220 och 223 i arbetsmarknadslagen).
- – bildandet av en fackförening kräver skiftligt medgivande medan arbetsgivarna bara behöver hålla ett möte.
- – fängelse i ett till fem år för personer som vidtar åtgärder för att stoppa eller hindra verksamheten i företag som bidrar till landets ekonomiska utveckling.
- – obligatorisk medling, utan möjlighet till strejk, i offentlig verksamhet som inte är "oumbärlig" i strikt mening, som offentliga transporter och bränsleförsäljning, samt förbud för solidaritetsstrejker.

Strejkrätten

Löntagarna kan strejka om 51 procent av de anställda på företaget stödjer strejken. Begränsningarna är större för dem som arbetar i offentlig sektor. Även om lagen bara gör undantag från strejkrätten för oumbärlig offentlig verksamhet, är listan på sådana tjänster längre än den ILO tagit fram. Följden är att alla som arbetar inom utbildning, posten, transporter och energi nekas strejkrätt.

■ RÄTTIGHETERNA I PRAKTIKEN OCH KRÄNKNINGAR UNDER ÅR 2007

Bakgrund

Guatemalas valår kännetecknades av blodspillan. Under kampanjen begicks 46 politiska mord. Efter två valomgångar, den 9 september och den 4 november, förklarades Álvaro Colom från Partido Unido Nacional de la Esperanza (ung. hoppets enade nationella parti, UNE) som vinnare med tillträde till ämbetet i början av januari 2008. Omfattande våld och straffrihet fortsätter att vara typiska för Guatemala.

Fortsatt antifacklig diskriminering

Antifacklig diskriminering förekommer i olika former. En är när företaget eller institutionen flyttar organiserade anställda från en arbetsplats till en annan, till andra arbetsuppgifter eller till en geografisk plats långt från den fackliga organisationens huvudområde. I många fall fylls fackföreningsmedlemmarnas tjänster av kontraktsanställd personal som inte omfattas av kollektivavtal. För att söndra fackföreningen erbjuder arbetsgivarna ofta bättre löner och arbetsvillkor för dem som går ur.

Strategier för att hindra nya fackföreningar

Fientligheten mot fackliga organisationer är fortfarande ett svårt hinder för den fackliga verksamheten, liksom bristerna i rättssystemet.

Företagen använder alla till buds stående medel för att hindra tillkomsten av nya fackföreningar, exempelvis genom avskedanden innan en fackförening hinner bildas, eller genom att stämma den.

En annan teknik som används är att företagen smiter undan sina skyldigheter genom att byta namn, även om det inte sker någon förändring av ägandet. Storföretag som Chiquita Brands har skapat ett nätverk av fristående producenter och använder underentreprenader för att dölja anställningsförhållanden. Detta skapar oklarhet i fråga om vem arbetsgivaren egentligen är och klipper av de formella banden i en anställning.

På statliga institutioner anställs personal på en typ av handelsavtal för permanenta uppgifter som normalt utförs av offentliganställda. Innan löntagare i den situationen kan bilda en fackförening måste de bevisa att det verkligen finns ett anställningsförhållande.

Otillräckliga arbetsinspektioner, ett svagt rättssystem och straffrihet

Landet har undermåliga rutiner för arbetsinspektioner. Enligt löntagarna försöker inspektörerna övertala dem att avstå från sina rättigheter i stället för att skydda dem, och arbetsgivarna blir ofta förvarande om inspektioner.

Guatemalas rättssystem i allmänhet står på randen till sammanbrott. Det har flera gånger hänt att domare överfallits och några har tvingats gå i exil medan andra helt sonika mördats. Arbetsdomstolarna är överlupna av ansökningar om att avskedade arbetare ska få tillbaka sina jobb och fallen kan dra ut på tiden i över tio år. Majoriteten av avskedandena är grundlösa, och därför ogillar domstolarna dem. Arbetsgivarna struntar emellertid i dessa beslut och domstolarna gör ingenting för att se till att deras egna beslut genomförs.

Organiseringsproblem i frizonerna

I frizonerna och i "maquiladoras" (sammansättningsfabrikerna) upprätthålls lagarna speciellt dåligt. Av de 200 fabriker som var i drift under året fanns det fackföreningar på tre. Ändå är de inte undantagna från skyldigheten att respektera arbetsmarknadslagarna. Det finns ingen politisk vilja, vilket visar sig i arbetsmarknadsmyndigheternas oförmåga att kontrollera brister och kränkningar i zonerna. Arbetsmarknadsministern och andra institutioner skyddar således de multinationella företagen i stället för deras anställda.

Dessa investeringars rörlighet är ett av skälen till att det är omöjligt att bilda fackföreningar i frizonerna. År 2007 stängdes 37 fabriker och 17 000 människor blev arbetslösa.

Mordet på Pedro Zamora

Pedro Zamora, generalsekreterare för hamnarbetarförbundet Sindicato de Trabajadores de la Empresa Portuaria Quetzal (STEPQ) mördades brutalt den 15 januari. Hans två söner var tillsammans med honom och en av dem skadades lätt under angreppet. Zamora hade stått under övervakning och skuggats under en tid. Ett år tidigare hade hans förbund förgäves klagat hos Ministeriet för offentliga ärenden och Ombudsmannen för mänskliga rättigheter över hotelser och trakasserier.

Zamora hade gått i spetsen för en kampanj för att stoppa regeringens planer på privatisering av Puerto Quetzal. I stället föreslog man ett program med investeringar och modernisering för att öka effektiviteten och säkerställa anständig sysselsättning för arbetskraften i hamnen. Han hade anmält hamnmyndigheten för mängder av kränkningar av fackliga rättigheter, avskedandet av nio anställda och vägran att förhandla om kollektivavtal. Den 12 februari, sedan en internationell facklig delegation med representanter från den internationella transportarbetarfederationen ITF och IFS besökt STEPQ och Puerto Quetzal, fick de nio som avskedats osakligt i oktober 2006 äntligen tillbaka sina jobb. Efter fyra månaders hård kamp fick de nu återvända till samma jobb, med samma lön. Trots en omfattande internationell kampanj har ännu ingen ställts inför rätta för mordet på Zamora.

STEPQ-ledare hotas

Två dagar efter mordet på Pedro Zamora meddelade två STEPQ-ledare, Oscar Giovanni González Donado och Lázaro Noé Reyes Matta, organisationens protokolls- respektive avtalssekreterare, att de själva och deras familjer fått flera telefonsamtal med dödshot.

Arbetsgivarinblandning i facklig demokrati

Fackföreningen på hypoteksbanken Banco de Crédito Hipotecario har utsatts för en intensiv kampanj från ledningens sida med angrepp, förföljelser och försök att undergräva dess legitimitet.

I början av året ifrågasatte bankens styrelse valen av fackliga ledare, som skett på medlemsmötet den 15 december 2006.

Trots att Ombudsmannen för mänskliga rättigheter och Arbetsmarknads- och socialdepartementet ingrep till de anställdas förmån, gav bankens ledning order om att de fackliga ledarnas ledighet för fackligt arbete skulle frysas med hänvisning till en skrivelse från Högsta domstolen. Bankledningen bröt därmed mot lagen om facklig immunitet och kollektivavtalet.

Avskedanden och förflyttning av fackliga ledare för att stoppa ny fackförening

Den 5 februari lämnade lantarbetarförbundet CTC (Confederación de Trabajadores del Campo) in alla nödvändiga handlingar för registrering av fackföreningen på sammansättningsfabriken Estofela S.A. till Arbets- och socialministeriet. Den 6 februari började företaget avskeda sina anställda.

I mitten av året inledde Utbildningsministeriet rättsliga åtgärder för att avskeda fem ledare för förbundet för ministeriets anställda (Sindicato General de Trabajadores del Ministerio de Educación, SIGETRAMINDUC). Eftersom avskedandena saknade grund ansågs åtgärderna vara öppet fackligt förtryck.

Den 9 juli flyttade Ministeriet för offentliga ärenden de främsta ledarna för fackföreningen som skapats en månad tidigare till kontor på mycket avlägsna platser. De förflyttade ledarna – José Alejandro Reyes Canales, generalsekreterare, Javier Adolfo de León Salazar, konfliktsekreterare, Axel Vinicio Lemus Figueroa, kassör och Erick Daniel Santos Barrera, medlem av det rådgivande utskottet – överklagade hos ministeriet och fick rätt. De hade hotats med straff för att de lämnat sina arbeten och med åtal om de inte omedelbart inställde sig på de platser de olagligen flyttats till. De hade också tilldelats skift på sina nya arbetsplatser och disciplinåtgärder hade börjat vidtas mot dem.

Rättschefen på ministeriet stoppade förflyttningen av en av ledarna sedan han lämnat sitt fackliga uppdrag och fackföreningen. Den 20 och 21 augusti förflyttades ytterligare sju medlemmar av fackföreningsstyrelsen till andra arbetsuppgifter.

Den 10 december avskedade arbetsgivaren på Hotel Crowne Plaza de främsta ledarna för fackföreningen som registrerats bara tre dagar tidigare. De avskedade var Alfredo Sunun Maas, Elder Danilo Ávalos López, Marco A. Bámaca Gómez och Marisel Delgado Urbina. Deras fall presenterades för Arbets- och socialministeriet den 13 december. Inför ett besök från arbetsinspektionen hindrade företaget de avskedade från att komma in i lokalerna. En våg av repressalier, trakasserier, hotelser och förföljelser pågår.

Mord, trakasserier och dödshot mot fackliga ledare

Anibal Ixcaquic Mendoza och Norma Sente de Ixcaquic från fackförbundet för gatuförsäljare sköts till döds den 6 februari av okända män.

Det rapporterades att Imelda López, generalsekreterare för förbundet för anställda i civilflyget, STAC, vid två tillfällen upptäckt att fönstret i förbundets bil som hon kör hade öppnats. I mars meddelades att cheferna för myndigheten för civilflyget genomförde en undersökning av anställdas personuppgifter. Ledningen lovade se över frågorna som ställdes, eftersom företagets egna representanter insåg att de inte följde institutionens policy (vissa frågor rörde till exempel de anställdas privata lån). Förföljelser och hotelser fortsatte trots anmälningar till behöriga myndigheter.

I början av oktober fick Francisco Antonio López, konfliktsekreterare i förbundet SONSEC (statstjänstemän) en rad dödshot riktade mot honom själv och hans familj och blev också utsatt för andra typer av hot.

Vid midnatt den 31 december sköts flera skott från grovkalibriga vapen mot Carlos Enrique Mancilla Garcías hem. Han är konfliktsekreterare på centralorganisationen CUSG (Confederación de Unidad Sindical de Guatemala). Lyckligtvis blev ingen skadad.

Mord på ledare för bananarbetarnas fackförbund efter långvarigt antifackligt våld

I juli kom armésoldater i militärfordon till huvudkontoret för bananarbetarförbundet i Izabal (SITRABI) och genomförde en olaglig razzia. Människor på kontoret förhöordes och militären krävde att få veta namnen på de fackliga ledarna och begärde också andra uppgifter om facket.

Marco Tulio Ramírez Portela, SITRABI:s kultur- och idrottssekreterare sköts till döds med grovkalibriga vapen den 23 september. Mordet ägde rum klockan 05.45 på morgonen, när han lämnade hemmet för att gå till arbetet. Män med skidmasker ställde sig i vägen för honom och sköt honom inför ögonen på hans hustru och barn.

Marco Tulio var bror till organisationens generalsekreterare Noé Antonio Ramírez Portela, som senare förföljdes och trakasserades genom bevakning och beskjutning.

SITRABI har också meddelat att personer på motorcyklar körde runt BANDEGUA:s bananplantager på kvällarna och sköt med grovkalibriga vapen på ett hotfullt sätt. BANDEGUA är ett dotterbolag till multinationella DEL MONTE FRESH. Företagets säkerhetsvakter ingrep inte.

Förstörelse av bananarbetares fackförening tydligt bevis för antifacklig strategi

Det tog fyra månader att registrera bananarbetarnas fackförening SITRABANSUR i södra delen av landet. De ansökte om registrering den 15 juli och fick den 15 november. Arbetsmarknadsavdelningen hos Arbets- och socialministeriet fördröjde registreringen genom krav på att organisationen skulle ändra sitt namn, trots att den enligt lag hade rätt att välja namnet själv.

Den dag då man begärde registrering började trakasserier mot organisationen på plantagen Olga Maria som arbetar för Empresa Frutera Internacional S.A. och producerar bananer för Chiquita. Tolv fackliga ledare greps olagligen och fördes till plantagens kontor. De erbjöds 5 000 quetzales om de slutade med sin fackliga verksamhet.

Organisationens generalsekreterare, Germán Aguilar, utsattes för hårda påtryckningar för att avslöja namnen på de fackliga ledarna och rådgivarna, men det vägrade han göra.

Den 20 november fördes arbetarna som bildat organisationen av företagets beväpnade säkerhetsvakter till administrationens kontor. Där blev de trakasserade och hotade för att de skulle lämna företaget och dra tillbaka stämningen man gjort tre dagar tidigare, då man lämnat in en lista på socioekonomiska krav till domstolen. Följden av påtryckningarna blev att flera arbetare sade upp sig.

Den 21 november blev alla som grundat organisationen och vägrat avstå från sin kamp avskedade och vräkta från företagets område av säkerhetsvakter. Francisco del Rosario López, en av grundarna och medlem av organisationens provisoriska styrelse, försvann samma dag och man vet fortfarande inte var han finns.

Hotelserna slutade inte med avskedandena. Sedan plantagen inspekterats av Arbetsmarknadsministeriet efter klagomål med anledning av händelserna ovan, hotade en entreprenör de fackliga ledarna med att de skulle dö om plantagen stängdes. UNISTRAGUA:s aktivister som stött bildandet av SITRABANSUR, berättade att de förföljts av okända personer.

I slutet av året hade de avskedade arbetarna fortfarande inte fått tillbaka sina jobb. Den 17 december 2007 besökte fredsdomaren i kommunen Tiquisate Olga Maria-plantagen för att se till att beslutet om att de avskedade skulle få tillbaka sina jobb och få ut löner och förmåner de hade rätt till också respekterades. Företagets representanter vägrade göra det och hävdade att de avskedade inte var anställda hos Frutera Internacional.

USA

Folkmängd: 301 milj. / Huvudstad: Washington / Grundläggande ILO-konventioner som ratificerats: 105 - 182

■ Arbetsmarknadslagen, National Labor Relations Act, begränsar fackliga rättigheter i strid med internationella arbetslivsnormer. National Labor Relations Board (NLRB) vidtog en rad åtgärder år 2007 som i hög grad försvagar löntagarnas rättigheter och deras skydd. De flesta företag saknar konstruktiva relationer och social dialog eftersom arbetsgivare tillgriper alla medel för att stoppa eller undergräva fackföreningar och trakassera fackligt aktiva. "Fackföreningskrossning" är en storindustri som håvar in 4 miljarder dollar i USA.

LAGSTIFTNINGEN

Många undantagna

Den federala arbetsmarknadslagen (National Labor Relations Act, NLRA), är den viktigaste federala arbetsmarknadslagen i USA och är bindande för alla delstater. NLRA garanterar föreningsfrihet, rätten att förhandla kollektivt och privatanställdas rätt att organisera sig. Förutom att den undantar offentliganställda, utestänger den emellertid också många löntagarkategorier i privat sektor, bland dem lantarbetare och hushållsanställda, arbetsledare och fristående entreprenörer. År 2002 fann USA:s General Accounting Office (ung. Riksrevisionsverket) att omkring 25 miljoner privatanställda och 6,9 miljoner stats-, delstats- och kommunalanställda saknar lagstadgad rätt att förhandla om löner, arbetstid och anställningsvillkor. Sedan dess har ännu fler uteslutits från den rättigheten.

Privat sektor

I den privata sektorn kräver lagen att en fackförening bevisar att den är i majoritet för att få rätt att förhandla för alla på arbetsplatsen. Den nationella arbetsmarknadsstyrelsen (National Labour Relations Board, NLRB), det organ som upprätthåller NLRA, erkänner bara den organisation som får majoriteten av rösterna i ett val som styrelsen övervakar. Som berörs nedan är avtal om frivilligt erkännande emellertid också lagliga.

Arbetsgivare får hålla antifackliga möten

Arbetsgivare har enligt NLRA rätt att uttrycka sina uppfattningar under en facklig kampanj så länge de inte lägger sig i de anställdas fria val. I praktiken har arbetsgivarna emellertid lagstadgad rätt att vidta en rad antifackliga åtgärder som motverkar föreningsfriheten. De kan till exempel hålla möten som anställda måste gå på (captive audience) och använder den rätten för att motarbeta facket (se nedan). Enligt lag får arbetsgivarna dessutom vidta disciplinåtgärder mot anställda som inte deltar i sådana möten och till och med att avskeda dem. Lagen ger likaså arbetsgivarna rätt att "förutsäga" (men inte "hota med") nedläggning av en arbetsplats om de anställda röstar för fackföreningen.

Offentlig sektor – många nekas förhandla kollektivt ...

... på federal nivå:

I den offentliga sektorn nekas uppskattningsvis 40 procent av alla anställda grundläggande förhandlingsrätt. Den federala arbetsmarknadslagen (Federal Labor Relations Act) omfattar över två miljoner anställda hos den federala regeringen, förbjuder strejker och kollektiva förhandlingar om arbetstid, löner och ekonomiska förmåner. Den ger arbetsgivare omfattande befogenheter som begränsar omfattningen av kollektivavtalsförhandlingar ytterligare.

... och på delstatsnivå:

Omfattningen av kollektiva förhandlingar för statligt anställda varierar mellan delstaterna. Bara något över hälften av dem tillåter kollektiva förhandlingar i offentlig sektor men många fler begränsar detta till snävt avgränsade personalkategorier. Också där offentliganställda har förhandlingsrätt har de i regel inte strejkrätt. I North Carolina nekas alla offentliganställda förhandlingsrätt. År 2007 fann ILO att detta kränkte löntagarnas grundläggande rättigheter (mål nr 2460).

"Kriget mot terrorismen" används för att begränsa rättigheter

Det pågående kriget mot terrorismen har använts som förevändning för att upphäva en rad rättigheter för anställda i USA:s statsförvaltning. År 2003 fick Försvarsministeriet och Ministeriet för hemlandets säkerhet kongressens tillstånd att skapa ett nytt system för konfliktlösning under de kommande sex åren. Båda ministerierna skapade nya system som i stort sett undanröjde kollektiva förhandlingar. De fackliga representanterna för de anställda hos dessa federala myndigheter tog frågan till domstol. År 2007 ändrade appellationsdomstolen i District of Columbia en lägre domstols beslut och förklarade att Försvarsministeriet hade rätt att begränsa sina anställdas rätt till kollektiva förhandlingar fram till år 2009, enligt 2004 års National Defense Authorization Act. Tidigare hade en annan avdelning av samma domstol fällt delar av reglerna för anställda hos Ministeriet för hemlandets säkerhet som upphävt avtal och begränsat omfattningen av kollektiva förhandlingar.

Efter ett beslut av den federala regeringen har de uppskattningsvis 56 000 flygplatskontrollanter som arbetar för Transportation Security Administration (TSA) inte föreningsfrihet eller rätt till kollektiva förhandlingar. Med anledning av ett klagomål, inlämnat av centralorganisationen AFL-CIO och American Federation of Government Employees (AFGE), över regeringens kränkning av flygplatskontrollanternas rättigheter uttryckte ILO:s kommitté för föreningsfrihet år 2006 "oro över användningen av en allt bredare definition av arbete som rör nationell säkerhet för att utesluta anställda som är allt längre ifrån den typ av anställd som kan anses ägna sig åt någon form av myndighetsutövning". (Mål nr 2292, 794). Kommittén rekommenderade därför att USA:s regering "medverkar i kollektiva förhandlingar ... med fritt valda representanter för flygplatskontrollanterna" om frågor som "inte direkt är kopplade till nationella säkerhetsfrågor". (798). Hittills har kontrollanterna inte fått tillbaka sin rätt till facklig organisering eller kollektiva förhandlingar.

Begränsningar av kollektiva åtgärder

NLRA:s och domstolarnas tolkning av lagen innebär begränsningar för anställdas möjligheter att bedriva "samordnade aktiviteter" som punktstrejker, sympatibojkotter och andra former av solidariskt stöd. Lagen tillåter vidare arbetsgivarna att ersätta strejkande med annan arbetskraft som blir permanent. Sådan ersättningspersonal har rätt att delta i omröstningar om indragning av erkännandet av en fackförening.

Papperslösa arbetare

NLRA, lagar mot diskriminering samt löne- och arbetstidsregler gäller alla anställda oavsett deras invandrarstatus. USA:s Högsta domstol beslutade emellertid år 2002 att arbetare utan nödvändiga handlingar inte har rätt till utebliven lön som gottgörelse för orättvisa arbetslivsåtgärder enligt NLRA, och de har inte heller rätt till återanställning. Dessa begränsningar har gjort det svårt att upprätthålla miljoner "papperslösa" löntagares fackliga rättigheter i USA. I november 2003 rekommenderade ILO:s kommitté för föreningsfrihet att regeringen skulle ändra lagstiftningen så att den överensstämmer med principerna för föreningsfrihet, men det har inte skett.

Lagen om anställdas valfrihet

Lagen om anställdas valfrihet (Employee Free Choice Act) antogs av representanthuset och fick stöd av majoriteten i senaten innan den blockerades av en republikansk filibuster. Den föreslagna lagen gör maktbalansen mellan anställda och företag jämnare, genom att göra det svårare för företagen att bryta mot lagen. Den är utformad för att skydda de anställdas rätt att fritt välja om de vill gå med i en fackförening och förhandla kollektivt genom att underteckna kort som bekräftar facklig representation. Den skulle också införa medling och skiljeförfarande i konflikter om första avtal och hårdare straff för kränkningar av de anställdas rättigheter när de försöker organisera sig samt förhandlar om första avtal.

RÄTTIGHETERNA I PRAKTIKEN OCH KRÄNKNINGAR UNDER ÅR 2007

NLRB fientligt inställd till löntagarna

John Sweeney, ordförande för AFL-CIO, har förklarat att "Arbetsmarknadsstyrelsens uppgift är att skydda löntagarnas rättigheter och se till att de fritt kan bilda fackliga organisationer och förhandla kollektivt om bättre löner, förmåner och arbetsvillkor. Som så mycket annat under Bush-administrationen har styrelsen blivit förespråkare för företagets speciella intressen. Det är dags att bomma igen den för renovering."

Konsulter för att krossa fackföreningar

I USA finns det industri, värd fyra miljarder dollar, som ägnar sig åt att krossa fackföreningar genom påtryckningar och hot. En studie från nyligen att 82 procent av arbetsgivarna anlitar dessa dyra konsulter för att bekämpa organiseringskampanjer. Konsulterna använder sig av en lång rad taktiker som i flera fall ligger i utkanten av lagen.

Antifackliga uppsägningar, möten och hotelser

En kartläggning år 2005 om arbetsgivares agerande under organiseringskampanjer, genomförd av University of Illinois på uppdrag av American Rights at Work, visar att 91 procent av arbetsgivarna tvingar anställda som vill bilda en fackförening att delta i möten bakom stängda dörrar. I 70 procent av alla organiseringskampanjer inom tillverkningssektorn hotar arbetsgivarna med att flytta verksamheten om fackföreningen blir erkänd. 30 procent av arbetsgivarna avskedar anställda som vill ha en fackförening. De fackliga organisationerna skapar ofta ett majoritetsstöd hos de anställda i ett första skede, bara för att sedan se det krympa på grund av arbetsgivarens hot. Kartläggningen visade att i 91 procent av de ansökningar om fackligt erkännande som lämnats in till NLRB för omröstning, sade en majoritet av de anställda att de ville ha en fackförening. Fackföreningsanhängarna vann emellertid bara i 31 procent av dessa kampanjer. Dessutom ifrågasätter arbetsgivarna ofta resultaten av omröstningar om fackföreningar, vilket kan försena representationen och kollektivavtalsförhandlingarna i flera år.

Förhandling i ond tro

Också sedan en fackförening erkänts som ensam representant för de anställda, ägnar sig många arbetsgivare åt förhandling i ond tro för att hindra att fackföreningen får ett första avtal. Följden är att 45 procent av alla försök att få igenom ett första kollektivavtal misslyckas.

Rättvisan ineffektiv

Gottgörelser för hot och tvång, som när anställda avskedades olagligt för att de vill bilda en fackförening och förhandla kollektivt, är både begränsade och ineffektiva. Enligt en nyligen genomförd undersökning tog ärenden som enligt NLRB:s egen klassificering gällde viktiga arbetslivsfrågor vid slutet av budgetåret 2006 i genomsnitt 1 312 dagar att behandla, medan andra tog 824 dagar. Många arbetsgivare som bryter mot arbetsmarknadslagarna blir aldrig straffade. När de blir det, är straffen alldeles för lindriga för att hindra dem från att göra samma sak på nytt. Human Rights Watch konstaterar att "Många arbetsgivare har kommit att betrakta gottgörelser, som betalning av förlopad lön för anställda som avskedats på grund av facklig verksamhet, som rutinemässiga kostnader som det är värt att betala för att bli av med organisatörer och deras organisationsarbete". Enligt forskning på Cornell University avskedar en fjärdedel av arbetsgivarna i den privata sektorn minst en anställd under fackliga organiseringskampanjer. En annan ny undersökning fann att "minst 20 procent av alla fackliga organisatörer kan räkna med att få sparken på grund av verksamhet i samband med omröstningar om fackföreningar".

NLRB-beslut under år 2007 urholkar löntagarnas rättigheter ännu mer

Under år 2007 intensifierade NLRB sina angrepp på löntagarnas rättigheter genom att ytterligare snäva in lagens räckvidd, dra in skydd och försvaga de redan ineffektiva kompensationserna. Dessa åtgärder uppmärksammades över hela landet i september, när styrelsen kom med 61 beslut, omkring 20 procent av det totala antalet under ett helt år. De flesta av dem speglade en grovt negativ inställning till löntagare, fackliga organisationer och kollektiva förhandlingar. Dessa ytterst partiska beslut, som kom att gå under namnet "septembermassakern", innebar att det blev:

- – avsevärt svårare för löntagare som avskedats olagligt, eller som inte fått fortsatt anställning, att få ut lön för den tid de inte fått arbeta.
- – uppenbart att arbetsgivare som bryter mot lagen bara lider försumbar ekonomisk förlust och bara behöver ge minsta möjliga gottgörelse.
- – svårare för löntagarna att få en fackförening erkänd utan att behöva gå igenom fientliga, splittrande och långdragna NLRB-processer. I Dana Corporation kastade NLRB ut en regel som gällt i årtionden och som gjorde det möjligt för en arbetsgivare och en frivilligt erkänd fackförening att under rimlig tid förhandla om kollektivavtal utan att fackföreningens majoritetsställning prövades. I stället infördes en ny regel som innebär att det räcker med 30 procent av de anställda för att tvinga fram ett NLRB-val. Samtidigt gjorde NLRB det rakt motsatta för arbetsgivare som vill bli av med en framväxande fackförening.
- – lättare för arbetsgivare att neka arbete till personer som använt sig av sin lagstadgade strejkrätt.
- – lättare för arbetsgivarna att lämna in stämningar som repressalier mot skyddade fackliga aktiviteter och straffa anställda och deras fackföreningar för deras lagliga, skyddade verksamhet.
- – lättare för arbetsgivare att diskriminera anställda och arbetssökande som också är fackliga organisatörer, trots att USA:s högsta domstol uttryckligen förklarat att också de har rätt till lagens skydd.

Genom sina beslut har NLRB styrt lagen bort från dess ursprungliga syfte att främja demokrati på arbetsplatserna och motverka ekonomiska orättvisor för att i stället rikta in den på regelverk som sätter arbetsgivarnas rätt att skapa fackföreningsfria arbetsplatser före löntagarnas rättigheter. Allt färre löntagare har allt mindre skydd när styrelsen sveper bort rättigheter som är inskrivna i National Labor Relations Act och förstör den nationella arbetsmarknadspolitik som den lagen är ett uttryck för.

Verizon gör upp om anklagelser för tvång och spionage

Flera hundra tekniker hos Verizon Business, tidigare MCI, har organiserat sig i Communications Workers of America (CWA) och International Brotherhood of Electrical Workers (IBWE) i USA:s nordöstra och östra regioner. De har försökt få representation på grundval av majoritetsstöd för facket men Verizon har vägrat erkänna det.

Med stöd från Verizons organiserade anställda kämpar teknikerna på Verizon Business (en del av Verizon Communications) mot Verizons kampanj av hot och trakasserier.

I Pennsylvania utfärdade NLRB ett beslut mot Verizon Business för att företaget "ingripit i, hindrat och tvingat anställda som utövat sina rättigheter" att gå med i en fackförening. Företaget fick order om att sätta upp anslag om de anställdas rätt att organisera sig och med en förklaring om att företaget inte längre ska ägna sig åt tvång och hot för att hindra dem från att utnyttja den rätten.

I New York anklagade NLRB Verizon Business för att ha brutit mot lagen när företaget försökte slå ner facklig verksamhet. Som en del av överenskommelsen tvingades Verizon Business att sätta upp ett anslag om att man skulle respektera lagen, sluta spionera på fackförenings-

sympatisörer och låta de anställda sätta upp fackligt material. Företaget gick också med på att avstå från alla hotelser om repressalier mot fackföreningssympatisörer för deras aktiviteter.

Resurrection Health Care

Resurrection Health Care (RHC) är det största katolska sjukvårdssystemet i Illinois; en vårdkoncern med åtta sjukhus, över 10 000 anställda och en avkastning på över en miljard US-dollar per år. Under senare år har systemet genomgått en systematisk bolagisering, och budgetarna för patientvården har skurits ner.

År 2002 började 10 000 RHC-anställda utnyttja sin föreningsfrihet och begärde att bli representerade av American Federation of State, County and Municipal Workers (AFSCME). Som svar började RHC hota och trakassera de fackliga sympatisörerna.

Under år 2007 fortsatte förbundet att driva frågan om en dialog om de anställdas problem på Resurrection, i synnerhet med de katolska myndigheterna i Chicago. Ledningen för Resurrection fortsatte några samtala med förbundet.

Företaget har gjort upp i 14 olika ärenden om orättvisa arbetsmetoder sedan de anställda började sin organiseringskampanj. I augusti 2007 gick Resurrection Health Care med på en lösning av ett klagomål om påstådda brott mot federala arbetsmarknadslagar. Den senaste uppgörelsen rörde en händelse den 1 juni 2007, där en arbetsledare kallade in en facklig aktivist till ett möte bakom stängda dörrar och ställde frågor om ett cirkulär om bättre löner för personal som arbetade med patientstöd. Arbetsgivaren ingrep därmed i hennes rätt att cirkulera den begäran.

I september slog Illinois arbetsmarknadsministerium fast att Resurrection Health Care är skyldigt totalt 381 000 dollar till vårdpersonal som inte fått ut övertidsersättning. Trots upprepade beslut till förmån för anställda som sysslar med hemvård har företaget framgångsrikt förhållat betalningarna till de anställda genom att tillgripa långdragna rättsprocesser.

Byggnadsarbetare i sydväst trappar upp sitt arbete för facklig representation

Förbunden för metallarbetare och målare, Sheet Metal Workers och International Union of Painters, bedriver med helhjärtat stöd från AFL-CIO en kampanj för att skapa rättvisa och förbättra arbetsvillkoren inom bostadsbyggnadsindustrin, i synnerhet i sydvästra USA. Sheet Metal Workers har koncentrerat sig på Chas Roberts Air Conditioning i Arizona, statens största företag för värme och luftkonditionering i bostäder. Efter ett 50-årigt förhållande med kollektivavtal med facket, upphävde företaget överenskommelsen och hyrde in advokater för att krossa facket. NLRB fann att företaget inte hållit överenskommelsen och trakasserat de anställda. Dessutom tvingades de anställda att gå till domstol för att få ut inestående övertidsbetalning.

Kampanjen har inte bara riktat in sig på underentreprenörer utan också på ett stort bostadsbyggnadsföretag, Pulte Homes som man stämt i Nevada. Pulte har också varit inblandat i mer än en händelse där strejkande på företagets område upprepade gånger blivit besprutade med vatten från högtrycksprutor på företagets truckar.

Kasino ägt av ursprungsbefolkning bekämpar anställdas omröstning om fackförening

I november 2007 röstade croupiererna på Foxwoods Resort Casino, den största privata arbetsgivaren i staten Connecticut, med stor majoritet för en facklig anslutning till United Auto Workers (UAW). Kasinot har runt 2 600 croupiererna anställda och ägs av Mashantucket Pequot-stammen och segern var den första sedan en federal domstol i februari 2007 beslutade att NLA också gäller ursprungsbefolkningars kasinon.

I stället för att respektera utslaget - 1 289 röster mot 852 för fackförening - och börja förhandla om ett första avtal, överklagade Foxwoods valet hos NLRB för att förhålla ärendet. Foxwoods påstår att kasinot inte faller under NLRB:s domvärjo och tar således på nytt upp suveränitetsfrågan som avgjordes i februari.

Anställda på ett läkemedelsvaruhus vill ha en rättvis process

De 600 anställda på Rite Aids distributionscentral i Lancaster, Kalifornien, började organisera sig i mars 2006 för att gå med i International Longshore and Warehouse Union (ILWU). De var trötta på obligatorisk övertid utöver tiotimmarsskiftet och på att tvingas uthärda oacceptabla arbetsvillkor.

Rite Aids förhandlar med fackliga organisationer som företräder anställda på flera av företagets anläggningar, men det hindrade inte att man nu drog igång ett försök att krossa den här fackföreningen. Det gav upphov till en tiomånaders lång utredning hos NLRB.

I april 2007 publicerade NLRB resultaten med 49 brott mot NLRA, inklusive avsked, hot och förhör av fackliga anhängare. Hellre än att skylta i en NLRB-process gjorde Rite Aid upp i maj 2007. Företaget tvingades ta tillbaka två av de fackliga sympatisörerna man har avskedat och sätta upp ett anslag i anläggningen som meddelade de anställda vilka rättigheter de hade enligt arbetsmarknadslagarna. Anslaget skulle sitta uppe i 60 dagar. Företaget slapp på detta sätt erkänna sina misstag.

Rite Aid har sedan dess avskedat flera andra fackliga sympatisörer och anställt många nya medarbetare för uppgifter som i regel utförs av tillfällig arbetskraft. ILWU lämnade in fler klagomål mot Rite Aids illasinnade och antifackliga kampanj till NLRB. Förbundet bad att NLRB skulle kräva att företaget uppfyllde flera villkor för att garantera att de anställda gavs möjlighet att göra en rättvis omröstning. NLRB avvisade detta och gav order om att en omröstning skulle hållas den 14 mars 2008.

Lärare förlorade inte bara sina hem i orkanen Katrina

Orkanen Katrina ödelade New Orleans i augusti 2005 och innan vattnet hade dragit sig tillbaka inledde myndigheterna en massiv våg av privatiseringar av skolor och försök att söndra fackföreningarna i staden. Det ledde till att tusentals lärare, skolpersonal och kontorsanställda – de flesta afroamerikaner – drabbades av summariska avskedanden. Majoriteten av skolorna togs över av staten Louisiana som införde privata så kallade "charter schools" (med offentlig finansiering) och stopp för kollektivavtal för stadens lärare. Orleans Parish School Board (OPSB) gav 7 500 anställda, inklusive 4 500 lärare, "katastrofledigt" utan lön och beviljade sedan en omfattande minskning av personalen – i allt väsentligt avskedanden av lärare. I juni 2006 vägrade OPSB att förlänga sitt avtal med United Teachers of New Orleans (UTNO).

Lärarna i New Orleans hade varit representerade av UTNO som är anslutet till American Federation of Teachers (AFT) och den första organisation som (år 1974) fick igen rätten till kollektivavtalsförhandlingar för lärare i offentliga skolor i New Orleans.

I november 2005 gav statens parlament tillstånd för ett nytt Recovery School District (RSD) som skulle ta över mer än 100 skolor i New Orleans. RSD-lärare omfattas inte av kollektivavtal, anställs ofta på årskontrakt och har därför ingen grundläggande anställningstrygghet. OPSB och RSD gjorde också om många skolor till "charter schools" (privata skolor som får bidrag av offentliga medel, men är undantagna från vissa av reglerna som gäller offentliga skolor) och förbjöd anställda i dem att låta sig företrädas av lärarförbundet i kollektiva förhandlingar.

Sedan lärare och övrig skolpersonal i det som fanns kvar av OPSB-systemet kämpat för att få tillbaka sina rättigheter till kollektivavtal har OPSB återvänt till förhandlingsbordet, men ännu har man inte kommit fram till något avtal. I RSD-systemet åren 2006 och 2007 omorganiserade UTNO med framgång över 1 000 lärare och andra anställda i offentliga skolor. RSD vägrar emellertid att erkänna UTNO som representant för lärarna och övrig skolpersonal. UTNO samarbetar nära med lärare på "charter schools" som kämpar för fackföreningar på sina arbetsplatser, och har dragit igång en kampanj för att organisera lärare och övrig personal på sådana skolor.

